

JURNALUL UNUI JURNALIST FĂRĂ JURNAL

Termeni și expresii

de Lucia McNeff

Continui cu glosele-le din Jurnalul unui jurnalist fără jurnal, dar mi-am permis să le grupez, dându-le chiar și câte un titlu.

Îi povestesc lui Candid despre mutația semantică a cuvântului “tărâm”.

“Suntem un popor teribil de nefericit, îmi spune el: verbul <a merge> (născut, probabil, în perioada cumplită a celor 500 de ani, ani de năvăliri barbare: goții, hunii, gepizii, avarii, pecenegii, cumanii, ungurii etc.) vine din latinescul <emergere> care înseamnă a te pierde, a te scufunda, a dispărea din vedere. De ce? Fiindcă, pe acele cumplite vremuri, mersul cel mai important, mai vital, era fuga spre codru, dispariția din fața inamicului, totdeauna mai puternic, mai numeros și mai nemilos... Sau alt cuvânt: <părere>... Țăranii spun: <eu cred că...>. Orașenii și intelectualii preferă cuvântul mai vag și mai sigur <părere>. Părere vine de la <a părea> (pareo), dar ceva ce ți se pare e totdeauna nesigur și vag. Părerea e opinia și credința unui sclav prudent. Numai un sclav are o părere (care nu e nici credință și nici convingere) pe care, la nevoie, o poate retrage sau renega, prin argumente sau dialectică. Verbul mumă <pareo> înseamnă și a apărea, dar și a se supune, a fi dependent de, a se face rob: *nulla fuit civitas quin Caesari pareret* – n-a fost cetate care să nu fie sub stăpânirea lui Caesar.

Dacă ajung la <părere> și un verb la modul condițional, sub forma: <părerea mea ar fi>, sau: aș opta pentru părerea antevorbitorului meu, abia atunci realizez vagul și relativitatea acestui cuvânt ce ar trebui să fie viteaz și de caracter dar, din motive de istorie și involuție, a ajuns o formă șmecherească de a părea că ai idei, fără să pari că le și crezi sau le susții până în pânzele albe”.

*

“În acest *Isariĭk al nostru*”, îmi spune colegul Sommer, nu există nici convingeri, nici credințe sau păreri ferme, continue; ca și metabolismul organic, convingerile se schimbă ritmic, după orele zilei: dimineața toți cetățenii sunt ateii și materialişti, pleacă la uzină sau fabrică, mărșăluind brigadierește, dar spre amiază încep să se îndoiască de totul și de toate; seara se închină, devin buni credincioși, iar noaptea se întorc, visând în mitologia sclavagistă a spaimelor și paradoxiiilor inconștiente rezultate din hibridizarea noastră latino-greco-ideu-creștină-slavono-fanarioto-bonjouristo-balcanică.

Lucrul cel mai supărător – dar și înspăimântător, ca armă de apărare, ca adaptare la condiția duplicității obligatorii – constă în faptul că *nici nu apuci să-i contrazici că au și trecut total de partea ta*. (Observația asta a prietenului meu parcă am citit-o undeva în Ion Ghica, Caragiale sau Maiorescu.)

*

Țăranul nostru, întru sinea sa cea mai adâncă, (având milenară experiență în legătură cu formele de exploatare și de exploatare) *consideră orice Stăpânire ca fiind străină*. Chiar și acest Stat al muncitorilor și țărănilor, din clipa în care i-a încălcat sau schimbat cutuma și legea sa arhietipală devine un stat ocupant, străin și dușman. Fanariot. Ai voie de la Dumnezeu să-l minți și să-l furi. Fiindcă și el te minte și te fură. Altfel nici că se poate.

“Să asişti, îmi şopteşte Olimpia, timp de 800 de ani la slujbe într-o limbă străină (şi să nici nu bagi de seamă când s-a trecut la slujba în limba ta) înseamnă un lung antrenament în a asculta fără să înţelegi şi în a participa fără să aderi. Mai nou, exact la fel, întregul nostru popor asistă la infinita slujbă slavonă a şedinţelor. Dispunem de un organ al neatenţiei, un sistem nervos de margine prin care reuşim să ascultăm fără să simţim şi fără nevoia de a înţelege, aprobând fără să aderăm şi aplaudând fără nici o convingere interioară”.

*

Nu vei vedea nici bătaii, încăierări cu sânge, îmi spune un fost procuror ieşit la pensie. Doar certuri, înjurături, scuipări: “I-am făcut cu ouă şi oţet” e mai grav decât “I-am făcut una cu pământul” (care nu mai apare decât în basme).

Curios, îmi mărturiseşte acest fost şef al sectorului suflete, pe oricine îl prinzi asupra faptului, primul cuvânt ce-l spune ca să se apere este: “nu am făcut nimic!”. A nu face nimic” e supremul gest de inocenţă, siguranţă, neamestec.

Din “a face” a ieşit “făcătură”.

Din “a lucra” a ieşit “lucrătură”.

Din “a termina” a apărut forma “terminat”. (E terminat, s-a terminat cu el, o lucrare prost făcută “e termenată”, aluzia şi la “termen” fiind evidenţiată). A rămas expresia ironică: “hai, mă, băieţi, să-i dăm bătaie, să terminăm în termen”!

Deşi, în Isariîk, îmi spune fostul procuror, nimic nu se termină niciodată: până la 40% - “ura, ura!”, până la 60% - “hai să-i dăm bătaie, altfel e de rău!”, la 75-80% - lumea e obosită, predăm cu discursuri şi flori, noi ne mutăm pe alt şantier, şefii se mută în alt plan de muncă. “A duce un gând până la capăt” rămâne un vis nemţesc, transilvan, utopic şi antisocialist.

*

Singurătatea, neputinţa, introvertirea, prin subistorie catabazică a dus – zicea Blaga – la forma reflexivă a unor verbe îndeobşte conjugate activ.

A râde - “ce te râzi, bă!?”.

A plânge - “eu mă plâng”.

A gândi – mă gândesc (ca formă activă).

Îmi aduc aminte că discutând despre acest ciudat reflexiv Blaga îmi sugera în paralel şi ideea că “a uita” (a privi) şi a uita (a-ţi ieşi din memorie) nu sunt simple omonime. Nu. A te uita – este de fapt contrariul la “a uita”.

Uit când nu mă uit.

Gândesc numai când mă gândesc.

Plâng numai când plâng.

(VA URMA)